

مقایسه دیدگاه های اعضای هیات علمی، مربیان، ورزشکاران و مدیران در مورد چگونگی توسعه ورزش همگانی

اکبر آفرینش خاکی^۱، دکتر فریدون تند نویس^۲، دکتر سید امیر احمد مظفری^۲

۱- دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب

۲- دانشگاه خوارزمی

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، بررسی روش های توسعه ورزش همگانی در کشور بود. جامعه آماری این تحقیق، شامل چهار گروه اعضای هیات علمی، مربیان، ورزشکاران و مسئولین تربیت بدنی بودند. در این تحقیق ۱۵۲۵ ورزشکار، ۱۰۲ عضو هیات علمی، ۹۱ مسئول تربیت بدنی و ۲۷۲ مربی ورزش همگانی شرکت داشتند. ابزار جمع آوری داده ها، پرسشنامه ای مشتمل بر ۳۸ سوال در زمینه عوامل موثر در توسعه ورزش همگانی بود که می بایستی به ترتیب اهمیت آنها از دیدگاه پاسخ دهندگان اولویت بندی می شد. متغیرهای مورد مطالعه در این تحقیق شامل نقش رسانه های گروهی، تبلیغات، سطح تحصیلات، اماکن و تاسیسات ورزشی، مسابقات، اوقات فراغت، سرمایه گذاری بخش خصوصی، وسایل حمل و نقل عمومی، بودجه ورزشی، وضعیت اقتصادی، وضعیت خانواده، نیروی انسانی متخصص، مسابقات بود. داده های تحقیق با استفاده از آمار توصیفی و آزمون فرضیه ها، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. یافته های تحقیق نشان داد:

- بین دیدگاه گروه های مورد مطالعه در مورد نقش اماکن ورزشی، سطح تحصیلات شرکت کنندگان در ورزش های همگانی، تبلیغات، تربیت نیروی انسانی مجرب و بودجه ورزش همگانی در توسعه ورزش همگانی تفاوت معنی داری وجود داشت.

بر طبق نتایج این تحقیق، عوامل ذیل مهم ترین موارد توسعه ورزش همگانی می باشند: بهبود وضعیت اقتصادی اقشار مختلف جامعه، استفاده از رسانه های گروهی، توجه به وضعیت خانوادگی (تعداد فرزند، تاهل)، برگزاری مسابقات ورزشی و اهدای جوایز، گسترش ناوگان حمل و نقل عمومی، اولویت دادن ورزش در اوقات فراغت نسبت به سایر مسایل فراغتی دیگر و استفاده از سرمایه گذاری بخش خصوصی از مهم ترین عوامل توسعه ورزش همگانی هستند. با توجه به نتایج تحقیق به نظر می رسد موانع فرهنگی موجود بر سر راه توسعه ورزش همگانی از جمله موارد مهمی است که باید مورد بررسی قرار گیرند تا راه کارهای مناسبی در راستای رفع موانع فرهنگی موجود ارائه شود. استفاده از روش های توسعه ورزش های همگانی کشورهای موفق در این زمینه و مطابقت آن با مسائل فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشورمان، می توان به موفقیت هایی در این زمینه دست یافت.

واژه های کلیدی: ورزش همگانی، وضعیت اقتصادی، تبلیغات، وضعیت خانوادگی، مسابقات، حمل و نقل عمومی، اوقات فراغت، بخش خصوصی، بودجه ورزش همگانی.

مقدمه

بدون تردید امروزه ورزش به پدیده جهانی تبدیل گردیده است. در سال های آغازین قرن بیستم ورزش به عنوان يك هنر و البته ایجاد جامعه سالم مورد توجه بوده است (۲). افزایش روی آوری و حضور بیشتر مردم به سوی ورزش به دلیل آگاهی و بهره مندی از اثرات مفید آن همچون اثرات مثبت جسمی، روحی و روانی، اجتماعی و اقتصادی موجب گردیده تا دولت ها در اندیشه برنامه ریزی و سرمایه گذاری در امر ورزش و تفریحات سالم باشند (۴). دلایل متعددی جهت برنامه ریزی و سرمایه گذاری در ورزش و تفریحات سالم وجود دارد. نخست اینکه ورزش بخش مهمی از زندگی اجتماعی بوده که سبب توسعه مهارت های رهبری و فرصت بروز خلاقیت ها می گردد و به دوستی و نزدیکی جامعه کمک می کند. دوم اینکه شرکت در فعالیت های ورزشی باعث افزایش سطح بهداشت عمومی و جلوگیری از بروز بیماری ها و نیز در گیر شدن بیشتر آحاد جامعه در يك زندگی پرتحرک می شود (۱۲).

موضوعی که باید در بخش ورزش همگانی بدان توجه شود اولویت های مردم در پرداختن به ورزش است. پژوهشگران پیش بینی می کنند که این قرن، نه قرن ورزش های رایج، بلکه زمان پرداختن به فعالیت های است که در طبیعت انجام می گیرد. فعالیت بدنی در قرن حاضر دارای دو ویژگی اصلی داوطلبانه بودن و لذت بخش بودن است (۲۱). در حقیقت انگیزه مردم از شرکت در فعالیت ورزشی رسیدن به درجات بالا و دست یابی به شعار المپیک (سریع تر، قوی تر، بالاتر)، نیست بلکه تندرستی، نشاط و روابط اجتماعی از علل مهم شرکت در ورزش است (۱).

رسانه های گروهی تاثیر زیادی در گرایش مردم به سوی ورزش دارند که نقش تلویزیون از همه بارزتر است. توجه رسانه های گروهی به ورزش قهرمانی بیشتر به دلیل جنبه مادی آن است (۳۷). از طرفی مردم تمایل بیشتری به ورزش همگانی دارند. همچنین بر طبق بررسی های محققین رسانه ها در حدود ۷۸ درصد در گرایش مردم به ورزش موثر بودند (۱۴).

در دهه ۱۹۵۰ میلادی تلویزیون انواع ورزش ها را در چرخه تبلیغات قرار داد. در دهه ۱۹۹۰ میلادی، ماهواره بعد دیگری را به ورزش افزود و آن را در سطح جهان گسترش داد. برخی از دولت ها در اروپا و آمریکای شمالی، تلاش هایی برای توسعه ورزش همگانی از طریق برنامه های تلویزیونی انجام دادند. اتحادیه اروپا يك شبکه رادیویی ویژه ورزش همگانی ایجاد نموده است (۴۱).

در دهه ۱۹۹۰ ماهواره، جنبه دیگری را به ورزش افزود و آن را در سطح جهان گسترش داد. معمولا به علت جاذبه های ورزش قهرمانی و درآمد بیشتر، رسانه ها توجه بیشتری به این بخش دارند. ورود تلویزیون به عنوان

يك رسانه در ورزش با ورزش قهرمانی آغاز گردید. به هر حال، رسانه ها می توانند با هدایت سازمان های دولتی و عمومی در خدمت گسترش ورزش همگانی قرار گیرند (۷).

پس از دهه ۱۹۵۰ و بهره گیری ورزش از رسانه های جمعی به ویژه تلویزیون سبب اقبال بی سابقه جامعه از ورزش شد. از سویی می توان گفت که ورزش، رسانه های جمعی را نیز به طور کاملاً فزاینده های به خدمت گرفته است، صفحات زیادی از مطبوعات، و زمان بسیاری از رادیو و تلویزیون را نیز در سراسر جهان به خود اختصاص داده است. بنابراین رسانه های جمعی، در تنظیم برنامه های ورزشی، قوانین مربوط به آنها و تبدیل شدن ورزش به نوعی برنامه تفریحی نقش عمده ای را ایفاء می کنند و به همین جهت امروزه در اروپا سه شاخه ورزشی دوچرخه سواری، تنیس و فوتبال، نیمی از برنامه های تلویزیونی را به خود اختصاص می دهد (۳۹). در عین حال صنعت ورزش در جهت بین المللی شدن حرکت کرده و رقمی بین ۲ تا ۲/۵ درصد از تجارت جهانی را به خود اختصاص داده است (۷).

باومان تبلیغات را از عوامل موثر بر تغییر نگرش مردم نسبت به ورزش می داند. اما آن را بر تغییر رفتار و اقدام به فعالیت بدنی موثر نمی داند (۱۹).

بررسی نقش رسانه هادر گرایش جامعه به سوی ورزش همگانی نشان می دهد که رسانه های گروهی تاثیر زیادی در گرایش مردم به سوی ورزش دارند که نقش تلویزیون از همه بارزتر است. توجه رسانه های گروهی به ورزش قهرمانی بیشتر به دلیل جنبه مادی آن است (۱۳).

هانی بورن در تحقیق خود به این نتیجه رسید که رسانه ها بر ارزش ها و هنجارهای جامعه اثر مستقیم دارند، زیرا دامنه آن تعداد بسیاری از افراد جامعه را در بر می گیرد. مهمترین عامل موثر بر ورزش در دهه ۱۹۹۰ میلادی بود. تاثیر رسانه ها بر ورزش اواخر قرن نوزدهم با روزنامه ها شروع، و در قرن بیستم به رادیو و تلویزیون گسترش یافت (۲۲).

یکی از ابزارهای دولت ها برای دخالت در بخش ورزش، بودجه است. در اغلب کشورها بودجه اختصاص یافته به بخش ورزش همگانی بیش از سایر بخش ها است. دولت مرکزی کانادا حدود ۴۰ تا ۵۰ میلیون دلار به توسعه ورزش همگانی اختصاص داده است در حالی که برای ورزش قهرمانی و سازمان های ورزشی این مبلغ ۱۰ و ۲۵ میلیون دلار بوده است (۲۲).

در فرانسه ۲۶ درصد بودجه ورزش این کشور برای حمایت از فعالیت های ورزش عمومی و ۵/۵ درصد برای ورزش قهرمانی بود (۱۹).

در روسیه نیز دولت با پرداخت ۷۰ درصد یارانه به خانواده ها، آنها را در استفاده از اماکن ورزشی و تفریحی کمک می کند (۳۱).

صنعت ورزشی می تواند موجب افزایش تعداد افراد شرکت کننده در فعالیت های بدنی و استفاده بیشتر آنها از امکانات ورزشی گردد. البته به نظر می رسد که سودمندی این صنعت زمانی بیشتر خواهد شد که ارتباط متقابلی

بین صنعت و گسترش ورزش همگانی از طریق حمایت های مالی و یا ابزاری جهت تقویت این گونه فعالیت ها انجام گردد (۱۵).

در استرالیا برنامه ای تحت عنوان استرالیای فعال وجود دارد که در آن به کلوب های ورزشی، مدارس، منابع و بودجه اختصاص داده شده است و این امر سبب ایجاد فرصت هایی برای ورزش کردن هر گروه سنی و با هر قابلیتی می شود (۱۹).

در ژاپن در سال ۱۹۹۵ مبلغ ۴۴۴/۵ میلیارد ین به توسعه ورزش اختصاص داده شده که این مبلغ ۶ درصد بودجه دولت می باشد (۴۲).

دولت کانادا برای توسعه ورزش همگانی و حضور بیشتر مردم در فعالیت های ورزشی راهبردهای مالیاتی در نظر گرفته است. همچنین سازمان هایی که فعالیت های ورزشی را پشتیبانی مالی کنند از بخشودگی های فوق بهره مند خواهند شد. این امتیازها در هر دو بخش ورزش قهرمانی و همگانی وجود دارد اما وزن آن در ورزش همگانی بیشتر است (۴۰).

در بعد اقتصادی نیز توجه به ورزش برای سیاست گزاران، منشاء فایده هایی گردیده است. رابطه ورزش تفریحی و تولید ناخالص ملی ۸/۹ میلیارد دلار یا ۲/۳ درصد در کانادا است. ۲۰ درصد مجموع مشاغل در این کشور در حیطه ورزش و تفریحات ایجاد می شود و همچنین از نظر ایجاد شغل مقام دوم و از نظر سهم در تولید ناخالص ملی مقام هشتم در مجموع صنایع را به خود اختصاص داده است. صنعت ورزش در آمریکا در سال ۱۹۹۵ بالغ بر ۹۳/۸ میلیارد دلار ارزش افزوده ایجاد کرده است و یازدهمین صنعت بزرگ این کشور محسوب می گردد (۳). سهم صنعت ورزش در تجارت جهانی ۲/۵ درصد است. وضعیت اقتصادی کشورها می تواند در روی آوری شهر و ندان به ورزش موثر باشد (۳). در کشورهایی که از وضعیت مطلوب اقتصادی برخوردار هستند تعداد شرکت کنندگان نیز بیشتر است. به طور مثال در هنگ کنگ تعداد شرکت کنندگان در ورزش از ۴۰ درصد در سال ۱۹۹۶ به ۵۴ درصد در سال ۱۹۸۰ رسید (۲۵). رکود اقتصادی هنگ کنگ در سال ۹۹-۱۹۹۸ سبب شد تا تعداد شرکت کنندگان از ۵۵ درصد به ۴۵ درصد برسد (۲۹).

تحقیق دلنات و موداک (۲۰۰۲) نشان می دهد که افزایش جمعیت و کاهش امکانات ورزشی نسبت به رشد جمعیت سبب عدم فعالیت مردم شده است (۳۸).

بوایت (۲۰۰۱) اعلام کرد در کشور انگلستان میزان توجه به ورزش به حدی رسیده است که دولت، ۳۰ میلیون پوند برای بهبود تجهیزات و امکانات ورزشی در نقاط محروم تر این کشور اختصاص داده است (۲۰).

حضور در فعالیت های ورزشی می تواند تحت تاثیر وضعیت اقتصادی کشورها قرار گیرد. در کشورهای در حال توسعه، مشکلات اقتصادی و حل آنها از اولویت بیشتری برخوردار است. در سایر کشورها که از لحاظ اقتصادی در وضعیت مطلوب تری قرار دارند وضعیت ورزش همگانی نیز بهتر است (۲۶).

بررسی های وزارت فدرال ورزش آماتوری کانادا (۱۹۹۶) نشان می دهد که بین حضور مردم در ورزش و وضعیت اقتصادی رابطه مستقیمی وجود دارد. افراد با درآمد بالاتر، حضور بیشتری در ورزش داشتند.

بررسی ها حاکی از آن است که در سال ۱۹۹۶ کانادایی ها به طور متوسط ۶۴۴ دلار برای خدمات و کالاهای ورزشی هزینه کرده اند (۴۰).

ولانسکار (۱۹۹۰)، در باره تغییر ارزش های ورزش همگانی و سیاست های ورزشی لهستان به این نتیجه رسید که در طول دو دهه گذشته در لهستان بر خلاف سایر کشورهای جهان به خاطر بحران های اجتماعی و اقتصادی، شرکت زنان و مردان در ورزش همگانی از رشد اندکی برخوردار بوده است که عمدتین دلیل این رشد اندک، گران بودن امکانات ورزشی و پایین بودن قدرت اقتصادی مردم ذکر شده است (۴۳).

جیمسون و کاترین ماری (۱۹۹۲) در بررسی های خود اظهار داشتند وضعیت بالای اجتماعی و اقتصادی افراد سبب می گردد که در سطح بالایی در فعالیت های ورزشی شرکت نمایند (۲۵).

وضعیت اقتصادی کشورها می تواند میزان شرکت در ورزش را تحت تاثیر قرار دهد. در کشورهای در حال توسعه، مشکلات اقتصادی و حل آنها از اولویت بیشتری برخوردار است. در سایر کشورهایی که از لحاظ اقتصادی تا اندازه ای در وضعیت مطلوب تری قرار دارند، وضعیت ورزش همگانی بهتر است.

پس از جنگ جهانی دوم و طی سال های گذشته، دولت هلند اقدامات ارزشمندی برای صنعت گردشگری و اوقات فراغت مردم کم درآمد اختصاص داده است که می توان به اختصاص ده ها هکتار زمین در محدوده شهری به تفریحات مردم شامل جنگل، مسیرهای پیاده روی، دریاچه، آبگیرها، زمین بازی و چمنزار اشاره داشت. در برخی از این اماکن تاسیسات مخصوص برای بعضی ورزش های مورد علاقه افراد چون دویدن آرام، مسیر گلف، اسکی ورشته هایی مانند آن در حد استاندارد فراهم آورده است. دلیل فراهم آوردن این امکانات، استفاده از فضای سبز و ورزش در اوقات فراغت و پرداختن به تفریحات سالم است. در سال ۱۹۹۴، دولت در برنامه ۲۵ ساله خود، ۲۰۰۰ هکتار زمین برای تفریحات مردم اختصاص داده است. به طور کلی از دهه هشتاد به بعد، کوشش بسیاری در جهت توجه مردم به تفریحات سالم به ویژه ورزش صورت گرفته است (۱۴).

تبلیغات از جمله موارد مهم اثرگذار در توسعه ورزش است. تبلیغات با تغییر دیدگاه مردم نسبت به ورزش، می تواند نقش مهمی را در این زمینه ایفاء نماید. استفاده از وسایلی چون پوسترهای ورزشی، تابلوهای هشدار دهنده در مورد خطرات بی تحرکی، استفاده از تبلیغات گسترده در محافل و معابر عمومی از جمله روش های توسعه ورزش در بین مردم عنوان شده است.

از جمله عوامل کمک کننده برای شرکت در فعالیت های بدنی پخش برنامه های تلویزیونی می باشد (۱۷).

بررسی ها نشان می دهد در سوئد دولت به سازمان های غیر دولتی و بخش خصوصی، امتیازهای ویژه ای می داده تا در نیل به هدف خود یعنی گسترش ورزش همگانی، قوی تر عمل کند. بخشی از درآمدهای سازمان های فوق، از طریق اخذ شهریه های عضویت، تمرین و آموزش تامین می گردد. دولت به منظور حمایت از توسعه ورزش همگانی و تشویق مردم به مشارکت، معافیت های مالیاتی برای این سازمان ها در نظر می گیرد.

دولت کانادا برای توسعه ورزش همگانی و حضور بیشتر مردم در فعالیت های ورزشی راهبردهای مالیاتی در نظر گرفته است (۲۷). همچنین سازمان هایی که فعالیت های ورزشی را پشتیبانی مالی کنند از بخشودگی های فوق بهره مند خواهند شد. این امتیازها در هر دو بخش ورزش قهرمانی و همگانی وجود دارد لیکن وزن آن در ورزش همگانی بیشتر است (۳۸).

دولت چین از یک طرف برای ارائه خدمات به مردم از آنان پول دریافت می کند از سوی دیگر با توسعه برنامه های حمایتی و بخش خصوصی به همگانی کردن ورزش کمک می کند (۲۳). در کشور ژاپن بخش خصوصی یکی از بخش های مهم مسئولیت هدایت و توسعه برنامه های ورزشی است. از سال ۱۹۹۸ به بعد بخش خصوصی امکانات و تسهیلات خود را در اختیار دولت قرار داد تا سبب بهره مندی افراد بیشتری از ورزش و دولت نیز آنها را از معافیت های مالیاتی برخوردار کرد (۲۴). به طور کلی تقریباً در همه کشورها بخش خصوصی به کمک دولت می آیند و نکته جالب اینکه فعالیت همه آنها تحت نظارت دولت است و در مواردی که با منافع عمومی در ارتباط است این نظارت بیشتر گردیده و دولت به هدایت این بخش ها برای توسعه ورزش در بین تمام اقشار مردم می پردازد. در آمریکا بر اساس اطلاعات دایر المعارف انجمن ها، نزدیک به ۲۱۰۰۰ انجمن ملی فعال وجود دارد که ۷۹۸ از آنها در زمینه تربیت بدنی و ورزش فعالیت می کنند (۴۰). در نیوزلند سهم بخش خصوصی در ورزش ۵۳۸/۸ میلیون دلار نیوزلند است که سهم آن بر درآمد ناخالص ملی برابر با ۶ درصد خواهد بود (۳۹). در سوئد بخش خصوصی در طراحی پارک ها، زمین های بازی و اماکن عمومی نقش مهمی را ایفاء می کند. شهرداری ها به کمک بخش خصوصی مسئولیت ایجاد فضاهای ورزشی روباز و حتی ساخت اماکن ورزشی مدارس را بر عهده دارند. در این کشور شهروندان به طور رایگان از امکانات ورزشی استفاده می کنند و همه اقشار و طبقات باید امکان دسترسی به این امکانات را داشته باشند (۲۸).

حمل و نقل از جمله عوامل تاثیرگذار در توسعه ورزش محسوب می گردد. دوری فاصله اماکن ورزشی از محل سکونت، هزینه بالای ایاب و ذهاب، محدوده ترافیک، آلودگی هوا، سردی هوا از جمله عواملی هستند که ضرورت توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی ایجاب می کند. فرانکیش (۱۹۹۸) پس از بررسی های به عمل آمده در مورد حضور روستائیان در ورزش همگانی در آمریکا، یکی از مهمترین مشکلات آنان را، رفت و آمد تشخیص داده شد. به همین منظور مقرر شد که:

- اتوبوس های رایگان برای حمل و نقل روستائیان به مکان های ورزشی در نظر گرفته شود.

- اتوبوس های ویژه کودکان برای حمل و نقل آنان به اماکن ورزشی خریداری شود (۲۱).

وای و لونگ (۱۹۹۸) اعلام کردند که شرکت های حمل و نقل دولتی باید سیاست ها بی را به کار گیرند که مردم انگیزه قدم زدن، دوچرخه سواری و سایر فعالیت های ورزشی را در مکان های عمومی داشته باشند.

نیروی انسانی با تجربه در توسعه ورزش همگانی بسیار مهم است. افزایش مراکز تربیت نیروی انسانی در کشور در سال های اخیر، نشان از اهمیت نقش این گروه دارد. بر طبق گزارش کمیسیون ورزش استرالیا در سال

۲۰۰۲ ، هشتاد درصد مربیان استرالیا و ۷۵ در صد مربیان کشور سوئد فعال بودند در حالی که این آمار در ایران فقط ۲۵ درصد بود. آمار موجود حاکی از آن است که ورزشکار تحت پوشش هر کارشناس ورزشی در ایران حدود ۳۸ برابر آمریکا و ۴۵ برابر کانادا است (۳۲). هر مربی در ایران به پرورش ۷۴۸ ورزشکار می پردازد که حدود ۹۳ برابر سوئد، ۶۸ برابر آمریکا و ۸۳ برابر کانادا می باشد که این امر نشان دهنده تعداد کم مربیان ورزش همگانی در کشور است (۳۳). از جمله راهبردهای مهم در سند برنامه ملی کشور استرالیا، آموزش و استخدام مربیان می باشد. همچنین برای حمایت از مربیان در این کشور، برنامه اعتبار نامه مربیگری تدوین شده است که سالانه حدود ۳۰۰۰۰ مربی از آن بهره مند می شوند.

آمار نشان می دهد که در ایران ۲۵ در صد مربیان فعال هستند در حالی که در کشوری مانند استرالیا که ۵۲ درصد مردم آن به ورزش می پردازند، این میزان ۸۰/۳ درصد می باشد. بنابراین لازم است که مسئولین ورزش کشور، با برنامه ریزی دقیق، به تربیت مربیان و نیروی انسانی با تجربه، برگزاری دوره های ارتقای علمی، کمبود نیروی انسانی مجرب را از بین ببرند. آمار نشان می دهد که فقط ده درصد افراد جامعه به ورزش کردن می پردازند (۸) و مساله عدم حضور مردم در ورزش همگانی از مسایل بسیار مهمی است که می تواند عواقب ناخوشایندی را در آینده در پی داشته باشد.

روی آوری مردم به سوی ورزش و فوایدی که از ورزش کردن حاصل می گردد مسئولین را به این سمت سوق می دهد که به بررسی روش هایی بپردازند که سبب افزایش تعداد شرکت کنندگان در ورزش همگانی گردد.

ورزش همگانی بدون نیاز به اسباب و لوازم پرهزینه و آسان بودن اجرای انفرادی آن همواره مورد توجه اکثریت مردم می باشد، لیکن توسعه هر چه بیشتر این ورزش در بین اقشار مردم مستلزم مطالعه و تحقیق و بررسی راه های مختلف آن است. گردآوری داده های مورد نیاز در این زمینه ، نخستین گام در مسیر تصمیم گیری های بعدی است. مساله این است که هدف این تحقیق چگونه توسعه ورزش است، چگونه می توان مردم را به ورزش تشویق و ترغیب نمود؟ دیدگاه های مردمی که ورزش می کنند در این زمینه چیست؟ مربیان ورزش همگانی، متخصصین و کارشناسان در ادارات، اساتید تربیت بدنی دانشگاه ها چه راه هایی را برای توسعه ورزش پیشنهاد می نمایند ، چه تفاوت هایی در این دیدگاه ها وجود دارد، در چه مواردی نظرات مشترک دارند و در خاتمه چه راهکارهایی را جهت توسعه ورزش همگانی می توان پیشنهاد نمود؟ چرا با توجه به تبلیغاتی که در امر ورزش در سالیان اخیر می شود فقط ده درصد از مردم کشورمان به ورزش می پردازند. به نظر می رسد به منظور شناخت و آگاهی از روش های توسعه ورزش همگانی در کشور نیاز به فعالیت های پژوهشی می باشد. بسیاری از تحقیقات صرفاً به بررسی بعضی روش ها و یا بررسی وضعیت ورزش همگانی در کشور پرداخته اند و بایستی مطالعات جامعی در این زمینه توسط محققان کشورمان صورت گیرد. در تحقیق حاضر، محقق در نظر دارد روش های توسعه ورزش همگانی را بررسی و پس از دسته بندی این روش ها عوامل، پیشنهادهایی را در این خصوص ارائه دهد.

پیشرفت های تکنولوژیکی جهان و گسترش تسهیلات و امکانات رفاهی امروزی سبب ماشینی شدن هر چه بیشتر زندگی گردیده و کاهش روزافزون فعالیت های بدنی و جسمانی را به دنبال داشته است این روند رو به رشد زمینه ای را برای بروز بسیاری از مشکلات و ناراحتی های جسمانی و روانی فراهم ساخته است. بهره برداری و استفاده از ابزار و امکانات رفاهی در تمام فعالیت های زندگی، آثار و عوارض سوء کم تحرکی را سبب گردیده و در نتیجه حرکت و فعالیت های جسمانی را که یکی از نیازهای اساسی بدن انسان جهت انجام فعل و انفعالات زندگی می باشد، کاهش داده است. رواج ورزش همگانی موجب افزایش نشاط اجتماعی و بهره وری ملی می شود. آمار رسمی وزارت بهداشت و درمان حاکی از آن است که ۴۱/۲۵ درصد علل مرگ و میر در ایران مربوط به بیماری هایی مانند انواع بیماری های قلبی، بیماری های ایسکیمیک قلبی و بیماری عروق مغزی ناشی از کم تحرکی است (۴). عدم آگاهی مردم در مورد فوائد ورزش می تواند به علت های مختلفی چون تبلیغات کم و ناکافی رسانه های گروهی باشد که بایستی مورد بررسی قرار گیرند.

آمار نشان دهنده این است که حدود ۱۰ درصد جمعیت کشور در ورزش همگانی شرکت می کنند که نسبت به کشورهای استرالیا که در حدود ۵۲ درصد مردمش در ورزش شرکت می کنند رقم ناچیزی است (۸).

توسعه ورزش همگانی از جهات مختلف بایستی مورد توجه مسئولان به ویژه برنامه ریزان ورزش کشور قرار گیرد. شناخت عوامل محدودکننده و موثر در توسعه ورزش همگانی کشور می تواند سبب گردد که برنامه ریزان با آگاهی از آنها و با اتخاذ تدابیر و برنامه ریزی های مناسب به رفع موانع بپردازند. در این زمینه تحقیق جامعی تاکنون انجام نگردیده است. بنابراین اهمیت این تحقیق در این است که راه های توسعه ورزش همگانی را از دیدگاه افرادی که به نحوی با ورزش همگانی سروکار دارند، بررسی و از دیدگاه آنها در جهت بهبود و توسعه ورزش همگانی استفاده شود.

نتایج این تحقیق می تواند راهنمای مناسبی برای برنامه ریزان و سیاست گذاران ورزش همگانی کشور در جهت توسعه ورزش همگانی باشد.

روش شناسی تحقیق

روش تحقیق مورد استفاده این پژوهش توصیفی - مقایسه ای است.

جامعه آماری و نمونه

جامعه و نمونه آماری این تحقیق شامل:

اعضای هیات علمی رشته تربیت بدنی دانشگاه های دولتی و آزاد که از بین ۸۹۵ نفر تعداد ۱۰۲ نفر، ورزشکاران ورزش های همگانی که از بین ۵۶۲۵۰۰۰ نفر تعداد ۱۵۲۵ نفر، مربیان ورزش همگانی که از بین ۹۸۳۸ نفر تعداد ۲۷۲ نفر و مدیران هیات های ورزش همگانی که از بین ۱۹۸ نفر تعداد ۹۱ نمونه آماری را تشکیل می دهند که در مجموع ۲۳۵۰ نفر نمونه آماری این تحقیق را تشکیل می دادند. روش نمونه برداری در

این پژوهش برای ورزشکاران و مربیان ورزش همگانی به صورت خوشه ای و برای مدیران و اعضای هیات علمی به صورت تصادفی انجام شد.

متغیرهای تحقیق

متغیرهایی که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است عبارتند از:

۱ - متغیرهای مربوط به ویژگی های شخصی آزمودنی ها شامل:

سن ، میزان تحصیلات، سابقه تدریس در دانشگاه ، سابقه مربیگری ، سابقه ورزش کردن ، سابقه مدیریتی مدیران ورزش همگانی

۲- رسانه های گروهی، نقش تبلیغات، سطح تحصیلات، نقش اماکن و تاسیسات ورزشی، برگزاری مسابقات، نقش اوقات فراغت، نقش سرمایه گذاری بخش خصوصی، نقش وسایل حمل و نقل عمومی، نقش بودجه ورزشی، نقش وضعیت اقتصادی، نقش وضعیت خانواده، نقش نیروی انسانی متخصص .

ابزار اندازه گیری

ابزار اندازه گیری این تحقیق پرسشنامه ای محقق ساخته بود که حاوی ۳۸ سوال که بر اساس مقیاس ۵ ارزشی لیکرت (۵= خیلی زیاد، ۱= خیلی کم) نمره گذاری شد. به این منظور دیدگاه های چهار گروه که شامل اعضای هیات علمی رشته تربیت بدنی دانشگاه های دولتی و آزاد، مربیان ورزش همگانی، ورزشکاران و همگانی و مدیران تربیت بدنی کشور مورد بررسی قرار گرفت. برای تعیین روایی محتوایی پرسشنامه مقدماتی، از نظرات ده نفر اعضای هیات علمی دانشگاه ها استفاده گردید و پس از تأیید روایی محتوایی آن و برای اطمینان از پایایی و ثبات آن ، پرسشنامه بین ۱۲۰ نفر از آزمودنی های توزیع و پس از جمع آوری داده ها، پایایی آن محاسبه شد. ضریب پایایی پرسشنامه هر چهار گروه از روش آلفای کرونباخ محاسبه شده است، به ترتیب برای پرسشنامه اعضای هیات علمی $\alpha = 0/87$ برای پرسشنامه مدیران $\alpha = 0/86$ ، برای پرسشنامه ورزشکاران $\alpha = 0/79$ و برای پرسشنامه مربیان $\alpha = 0/83$ است.

روش آماری: برای بررسی طبیعی بودن توزیع طبیعی داده ها و تجانس واریانس از آزمون لوین و کولموگروف اسمیرونف و جهت مقایسه دیدگاه گروه های مورد مطالعه از آزمون تحلیل واریانس یکراهه استفاده شد.

یافته های تحقیق

جدول شماره ۱ - توزیع آزمودنی ها

جامعه آماری	تعداد کل جامعه آماری	تعداد نمونه	در صد از کل نمونه
اعضای هیات علمی	۴۲۴	۱۰۲	۴/۹۴
ورزشکاران	۵۶۲۵۰۰۰	۱۵۲۵	۷۷/۳۲
مربیان ورزش همگانی	۹۸۳۸	۲۷۲	۱۳/۰۶
مدیران	۱۹۸	۹۱	۴/۶۸
جمع	۵۶۳۵۴۶۰	۲۳۵۰	۱۰۰

در جدول ۲، دیدگاه چهار گروه مورد مطالعه در مورد نقش اماکن ورزشی در توسعه ورزش همگانی در کشور مقایسه شده است.

جدول ۲ - نتایج تحلیل واریانس یک طرفه در مورد نقش اماکن ورزشی در توسعه ورزش همگانی در کشور

منابع تغییرات	مجموع مجزورات SS	درجات آزادی	میانگین مجزورات MS	F	احتمال پذیرش
بین گروه ها	۹۸/۳۶۳	۳	۳۲/۷۸۸	۳/۱۰۴	۰/۰۲۶
درون گروه ها	۲۴۷۱۳/۶۰۸	۲۳۴۰	۱۰/۵۶۱		
جمع	۲۴۸۱۱/۹۷۱	۲۳۴۳			

نتایج تحلیل واریانس یک طرفه نشان می دهد که بین دیدگاه های آزمودنی ها در مورد نقش رسانه های گروهی در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ درصد تفاوت معنی داری وجود دارد. برای تعیین تفاوت بین میانگین ها از آزمون تعقیبی توکی استفاده گردید و مشخص شد که بین دیدگاه گروه مربیان و مدیران تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول ۳ - آزمون توکی جهت مقایسه چندگانه نظرات گروه های مورد مطالعه در مورد تاثیر اماکن ورزشی در توسعه

ورزش همگانی

پاسخ دهنده	اعضای هیات علمی	مربیان	ورزشکاران	مدیران
اعضای هیات علمی		۰/۸۶۹۸	۰/۴۶۷۲	۰/۵۲۲۳
مربیان	۰/۸۶۸۹		۰/۵۵۴۱	۰/۶۰۹۲ *
ورزشکاران	۰/۴۶۷۲	۰/۵۵۴۱		۰/۵۵۰۵
مدیران	۰/۵۲۲۳	۰/۶۰۹۲ *	۰/۵۵۰۵	

* در سطح ۵ درصد معنی دار است.

در جدول ۴، دیدگاه گروه های مورد مطالعه در مورد نقش رسانه های گروهی در توسعه ورزش همگانی در کشور مورد مقایسه قرار گرفته است.

جدول ۴ - نتایج تحلیل واریانس یک طرفه در مورد نقش رسانه های گروهی در توسعه ورزش همگانی در کشور

منابع تغییرات	مجموع مجزورات SS	درجات آزادی	میانگین مجزورات MS	F	احتمال پذیرش
بین گروه ها	۳۹/۳۵۸	۳	۱۳/۱۱۹	۱/۸۰۲	۰/۱۴۵
درون گروه ها	۱۷۰۰۴/۷۷۷	۲۳۳۶	۷/۲۷۹		
جمع	۱۷۰۴۴/۱۳۵	۲۳۳۹			

داده های جدول فوق تفاوت معنی داری را بین دیدگاه های چهار گروه در سطح $\alpha = 0/05$ نشان می دهد. بررسی یافته های تحقیق همچنین نشان می دهد که ۷۸ درصد اعضای هیات علمی، ۸۱ درصد مدیران، ۸۵ درصد ورزشکاران و ۷۹ درصد مدیران تا حد خیلی زیاد و زیادی به تاثیر نقش رسانه های گروهی در توسعه ورزش همگانی معتقد بودند. در جدول ۵، دیدگاه گروه های مورد مطالعه در مورد نقش تبلیغات در توسعه ورزش همگانی در کشور مورد مقایسه قرار گرفته شده است.

جدول ۵ - نتایج تحلیل واریانس یک طرفه در مورد نقش تبلیغات در توسعه ورزش همگانی در کشور

منابع تغییرات	مجموع مجزورات SS	درجات آزادی	میانگین مجزورات MS	F	احتمال پذیرش
بین گروه ها	۲۸۵/۴۶۷	۳	۹۵/۱۵۶	۱۹/۴۰۱	۰/۰۰۱
درون گروه ها	۱۰۷۴۰/۰۲۰	۲۱۹۱	۴/۹۰۵		
جمع	۱۱۰۳۱/۴۸۸	۲۱۹۴			

نتایج تحلیل واریانس یک طرفه نشان می دهد که بین دیدگاه های آزمودنی ها در مورد نقش تبلیغات در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ درصد تفاوت معنی داری وجود دارد برای تعیین تفاوت بین میانگین ها از آزمون تعقیبی توکی استفاده گردید و مشخص شد که بین دیدگاه گروه مدیران با سه گروه دیگر تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول ۶ - آزمون توکی جهت مقایسه چندگانه نظرات گروه های مورد مطالعه در مورد تاثیر تبلیغات در توسعه

ورزش همگانی

پاسخ دهنده	اعضای هیات علمی	مربیان	ورزشکاران	مدیران
اعضای هیات علمی		۰/۹۱۴۸	۰/۱۶۹۳	۰/۶۹۶۲ *
مربیان	۰/۹۱۴۸		۰/۱۰۸۷	۰/۹۸۸۰ *
ورزشکاران	۰/۱۶۹۳	۰/۱۰۸۷		۰/۹۹۶۵ *
مدیران	۰/۶۹۶۳ *	۰/۹۸۸۰ *	۰/۹۹۶۵ *	

• در سطح ۵ درصد معنی دار است.

یافته های تحقیق نشان می دهد که ۶۰ درصد مدیران در حد خیلی زیاد به اثر تبلیغات در توسعه ورزش همگانی اعتقاد داشتند، در حالی که ۴۴ درصد اعضای هیات علمی، ۴۷ درصد ورزشکاران و ۴۸ درصد مربیان در حد زیادی به این امر اعتقاد داشتند. به عبارت دیگر بین دیدگاه گروه های مورد بررسی در خصوص استفاده از تبلیغات گسترده در محافل و معابر عمومی با استفاده از بروشورها و تابلوها، انتشار کتب های علمی به زبان ساده و ارزان قیمت مانند کتاب های همراه در سطح ۵ درصد تفاوت معنی داری وجود دارد و در این رابطه به ترتیب مدیران، مربیان، ورزشکاران و اعضای هیات علمی نگرش بهتری داشتند.

در جدول ۷، دیدگاه گروه های مورد مطالعه در مورد نقش بخش خصوصی در توسعه ورزش همگانی در کشور مورد مقایسه قرار گرفته شده است.

جدول ۷ - نتایج تحلیل واریانس یک طرفه در مورد نقش بخش خصوصی در توسعه ورزش همگانی در کشور

منابع تغییرات	مجموع مجزورات SS	درجات آزادی	میانگین مجزورات MS	F	احتمال پذیرش
بین گروه ها	۳۹/۴۶۵	۳	۱۳/۱۵۵	۱/۶۲۹	۰/۱۸۱
درون گروه ها	۱۸۸۶۶/۲۲۶	۲۳۳۶	۸/۰۷۶		
جمع	۱۸۹۰۵/۶۹۱	۲۳۳۹			

نتایج تحلیل واریانس یک طرفه نشان می دهد که بین دیدگاه مورد بررسی در مورد نقش بخش خصوصی گروهی در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ درصد تفاوت معنی داری وجود ندارد.

در جدول ۸، دیدگاه گروه های مورد مطالعه در مورد نقش توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی در توسعه ورزش همگانی در کشور مورد مقایسه قرار گرفته شده است.

جدول ۸ - نتایج تحلیل واریانس یک طرفه در مورد نقش توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی در توسعه

ورزش همگانی در کشور

منابع تغییرات	مجموع مجزورات SS	درجات آزادی	میانگین مجزورات MS	F	احتمال پذیرش
بین گروه ها	۷۷/۰۶۸	۳	۲۵/۶۸۹	۱/۹۰۶	۰/۱۲۷
درون گروه ها	۳۱۴۸۸/۴۸۹	۲۳۳۶	۱۳/۴۸۰		
جمع	۳۱۵۶۵/۵۵۷	۲۳۳۹			

نتایج تحلیل واریانس یک طرفه نشان می دهد که بین دیدگاه مورد بررسی در مورد نقش توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ درصد تفاوت معنی داری وجود ندارد.

نگاهی اجمالی به یافته های تحقیق نشان می دهد که ۸۶ درصد مدیران، ۸۰ درصد اعضای هیات علمی، ۹۰ درصد ورزشکاران و ۸۹ درصد مربیان تا حد زیاد و خیلی زیادی به نقش ناوگان حمل و نقل عمومی در توسعه ورزش همگانی اعتقاد داشتند. به عبارت دیگر بین دیدگاه گروه های مورد بررسی در خصوص گسترش ناوگان حمل و نقل عمومی مانند مترو، اتوبوس رانی، نزدیکی وجود دارد که این موضوع نشان دهنده دیدگاه نسبتاً همگن افراد در این زمینه است. لذا مسئولین وزارت کشور و شهرداری ها، بابرنامه ریزی صحیح و منظم می توانند به امر توسعه ورزش همگانی کمک نمایند.

در جدول ۹، دیدگاه گروه های مورد مطالعه در مورد نقش نیروی انسانی متخصص در توسعه ورزش همگانی در کشور مورد مقایسه قرار گرفته شده است.

جدول ۹ - نتایج تحلیل واریانس يك طرفه در مورد نقش نیروی انسانی متخصص در توسعه ورزش همگانی در کشور

منابع تغییرات	مجموع مجزورات SS	درجات آزادی	میانگین مجزورات MS	F	احتمال پذیرش
بین گروه ها	۸۶/۵۳۲	۳	۲۸/۸۴۴	۹/۲۵۰	۰/۰۰۱
درون گروه ها	۷۲۸۳/۸۸۳	۲۳۳۶	۳/۱۱۸		
جمع	۷۳۷۰/۴۱۵	۲۳۳۹			

نتایج تحلیل واریانس يك طرفه نشان می دهد که بین دیدگاه های آزمودنی در مورد نقش نیروی انسانی متخصص در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ در صد تفاوت معنی داری وجود دارد. برای تعیین تفاوت بین میانگین ها از آزمون تعقیبی توکی استفاده گردید و مشخص شد که بین دیدگاه گروه ورزشکاران با مدیران و اعضای هیات علمی با مدیران تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول ۱۰ - آزمون توکی جهت مقایسه چندگانه نظرات گروه های مورد مطالعه در مورد نقش نیروی انسانی متخصص

در توسعه ورزش همگانی

پاسخ دهنده	اعضای هیات علمی	مربیان	ورزشکاران	مدیران
اعضای هیات علمی		۰/۱۷۳۹	۰/۶۲۴۷ *	۰/۵۳۹۲
مربیان	۰/۱۷۳۹		۰/۴۵۰۸	۰/۱۷۳۹
ورزشکاران	۰/۶۲۴۷ *	۰/۴۵۰۸		۰/۸۵۴۸ *
مدیران	۰/۵۳۹۲	۰/۱۷۳۹	۰/۸۵۴۸ *	

* در سطح ۵ در صد معنی دار است.

بررسی نتیجه تحقیق نشان می دهد که ۵۰ در صد اعضای هیات علمی، ۵۱ در صد ورزشکاران، ۵۷ در صد مربیان، نقش نیروی انسانی با تجربه را تا حد خیلی زیادی در توسعه ورزش همگانی موثر دانسته اند در حالی که این میزان در مدیران در حد زیاد، ۵۰ در صد بوده است.

در جدول ۱۱، دیدگاه گروه های مورد مطالعه در مورد نقش افزایش بودجه در توسعه ورزش همگانی در کشور مورد مقایسه قرار گرفته شده است.

جدول ۱۱ - نتایج تحلیل واریانس يك طرفه در مورد نقش افزایش بودجه در توسعه ورزش همگانی در کشور

منابع تغییرات	مجموع مجزورات SS	درجات آزادی	میانگین مجزورات MS	F	احتمال پذیرش
بین گروه ها	۱۹/۹۵۱	۳	۶/۶۵۰	۲/۳۲۷	۰/۰۳۷
درون گروه ها	۶۶۷۴/۸۸۸	۲۳۳۶	۲/۸۵۷		
جمع	۶۶۹۴/۸۳۹	۲۳۳۹			

نتایج تحلیل واریانس يك طرفه نشان می دهد که بین دیدگاه های آزمودنی ها در مورد نقش افزایش بودجه در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ در صد تفاوت معنی داری وجود دارد. برای تعیین تفاوت بین میانگین ها از آزمون تعقیبی توکی استفاده گردید و مشخص شد که بین دیدگاه گروه مدیران و اعضای هیات علمی تفاوت معنی داری وجود دارد.

جدول ۱۲ - آزمون توکی جهت مقایسه چندگانه نظرات گروه های مورد مطالعه در مورد نقش افزایش بودجه ورزشی

در توسعه ورزش همگانی

پاسخ دهنده	اعضای هیات علمی	مربیان	ورزشکاران	مدیران
اعضای هیات علمی	۰/۱۹۸۳	۰/۱۹۸۳	۰/۷۸۸۳	۰/۶۶۷۷ *
مربیان	۰/۱۹۸۳	۰/۲۷۷۷	۰/۲۶۵۷	۰/۱۲۰۶
ورزشکاران	۰/۱۹۸۳	۰/۲۷۷۷	۰/۷۸۸۳	۰/۱۲۰۶
مدیران	۰/۶۶۷۷ *	۰/۲۶۵۷	۰/۱۲۰۶	۰/۱۲۰۶

* در سطح ۵ در صد معنی دار است.

بررسی نتایج تحقیق نشان می دهد که ۶۲ در صد ورزشکاران، ۷۵ در صد مدیران و ۶۶ در صد مربیان نقش بودجه را در حد خیلی زیاد در توسعه ورزش همگانی موثر دانسته، در حالی که این میزان در اعضای هیات علمی ۴۷ در صد بوده است. در این رابطه به ترتیب مدیران، مربیان، ورزشکاران و اعضای هیات علمی نگرش بهتری داشتند.

در جدول ۱۳، دیدگاه گروه های مورد مطالعه در مورد نقش وضعیت اقتصادی در توسعه ورزش همگانی در کشور مورد مقایسه قرار گرفته شده است.

جدول ۱۳ - نتایج تحلیل واریانس يك طرفه در مورد نقش وضعیت اقتصادی در توسعه ورزش همگانی در کشور

منابع تغییرات	مجموع مجزورات SS	درجات آزادی	میانگین مجزورات MS	F	احتمال پذیرش
بین گروه ها	۱۵۹/۹۷۹	۳	۵۳/۳۲۶	۱/۹۱۶	۰/۱۲۵
درون گروه ها	۶۰۹۷۹/۰۶۷	۲۱۹۱	۲۷/۸۳۲		
جمع	۶۱۱۳۹/۰۴۶	۲۱۹۴			

نتایج تحلیل واریانس يك طرفه نشان می دهد که بین دیدگاه مورد بررسی در مورد نقش وضعیت اقتصادی در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ در صد تفاوت معنی داری وجود ندارد. بررسی یافته های تحقیق نشان می دهد که ۸۷ در صد اعضای هیات علمی، ۸۶ در صد مربیان، ۸۵ در صد ورزشکاران و ۷۷ در صد مدیران بهبود وضعیت اقتصادی را در توسعه ورزش همگانی موثر می دانند. در جدول ۱۴، دیدگاه گروه های مورد مطالعه در مورد نقش برگزاری مسابقات در توسعه ورزش همگانی در کشور مورد مقایسه قرار گرفته شده است.

جدول ۱۴ - نتایج تحلیل واریانس يك طرفه در مورد تاثیر برگزاری مسابقات در توسعه ورزش همگانی در کشور

منابع تغییرات	مجموع مجزورات SS	درجات آزادی	میانگین مجزورات MS	F	احتمال پذیرش
بین گروه ها	۳/۶۵۶	۳	۱/۲۱۹	۱/۹۸۱	۰/۱۱۵
درون گروه ها	۱۳۴۷/۶۵۲	۲۱۹۱	۰/۶۱۵		
جمع	۱۳۵۱/۳۰۸	۲۱۹۴			

نتایج تحلیل واریانس يك طرفه نشان می دهد که بین دیدگاه های آزمودنی ها در مورد نقش برگزاری مسابقات در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ در صد تفاوت معنی داری وجود دارد. یافته های این تحقیق نشان می دهد که ۷۸ در صد اعضای هیات علمی، ۹۱ در صد ورزشکاران، ۸۸ در صد مربیان و ۵۳ در صد مدیران، برگزاری مسابقات واهدای جوایز را از عوامل مهم در توسعه ورزش همگانی می دانند.

بحث و نتیجه گیری

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول شماره ۲، که در رابطه با فرضیه اول تحقیق است مشاهده می شود که میان دیدگاه گروه های مورد بررسی در مورد نقش اماکن ورزشی در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ در صد تفاوت معنی داری وجود داشت. این یافته از تحقیق با نتایج تحقیقات حقیقی، بختیاری، کاشف و صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران همخوانی دارد (۶، ۷، ۹، ۱۶).

بررسی نتایج تحقیق نشان می دهد که یکی از مشکلات، عدم علاقه مردم به شرکت در فعالیت های حرکتی و

ورزشی به واسطه کمبود اماکن ورزشی می باشد. آمار سازمان تربیت بدنی بیان کننده آن است که فضاهای ورزشی، تکافوی جمعیت استفاده کننده را نمی دهد. آمار نشان می دهد سرانه فضای ورزشی برای استان تهران ۰/۱۶ متر مربع است که ۳۲/۷ درصد کل ورزشکاران ورزش همگانی را به خود اختصاص می دهد. از نظر مساحت فضاهای ورزشی نیز سرانه فضاهای ورزشی کشور ۰/۴۸ متر مربع است که نسبت به استانداردهای جهانی (۳ متر مربع) رقم بسیار ناچیزی است. سرانه فضای ورزشی در ایران به ازاء هر دانش آموز ۰/۰۸ متر مربع می باشد. در حال حاضر سرانه فضای ورزشی در بخش آموزشی به ازاء هر نفر ۰/۱۱ متر مربع است (۱۱ سانتی متر مربع). در حالی که حداقل فضای ورزشی استاندارد در دنیا به ازاء هر نفر ۳ متر مربع (۳۰۰۰ سانتی متر مربع) است (۲۴). در صورتی که کمبود فضاهای ورزشی به مرور زمان رفع شود می توان تعداد بیشتری از مردم را به سوی ورزش سوق داد (۴).

متغیر دیگری که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت، نقش رسانه های گروهی در توسعه ورزش همگانی بود. اطلاعات مندرج در جدول ۴، نشان می دهد که بین دیدگاه چهار گروه مورد بررسی در مورد نقش رسانه های گروهی در توسعه ورزش همگانی تفاوت معنی داری وجود ندارد. نتایج این تحقیق با تحقیقات رضائی خلیلی آبادی، مظفری، دانش، کاشف، غفوری، هانی بورن مطابقت دارد (۲۲، ۱۷، ۱۶، ۱۴، ۱۱).

از جمله نهادهای دیگر در اشاعه ورزش همگانی می توان به رسانه های جمعی اشاره کرد. رسانه ها شامل تلویزیون، رادیو و نشریات است. رسانه ها به طور مستقیم بر ارزش ها و هنجارهای جامعه اثرگذار هستند زیرا تعداد زیادی از مردم به آن توجه دارند. رسانه ها مهم ترین عامل موثر بر ورزش در دهه ۱۹۹۰ بوده اند که تاثیر آن از آغاز قرن نوزدهم با روزنامه شروع، و در قرن بیستم به رادیو و تلویزیون گسترش یافت. در دهه ۱۹۹۰ ماهواره، بعد دیگری را به ورزش افزود و آن را در سطح جهان گسترش داد (۱۰). برخی از دولت ها در اروپا و آمریکای شمالی، تلاش هایی برای توسعه ورزش همگانی از طریق برنامه های تلویزیونی انجام دادند. اتحادیه اروپا یک شبکه رادیویی ویژه ورزش همگانی ایجاد کرده است. نتایج تحقیقات (۱۴، ۱۳، ۹)، نشان دهنده تاثیر نقش رسانه ها در توسعه ورزش همگانی است که تلویزیون نقش ویژه ای را در این زمینه ایفاء می کند. افزایش میزان ساعات و تعداد برنامه اختصاص یافته به امر ورزش، استفاده از تبلیغات مناسب جهت آگاه سازی مردم از نقش ورزش در سلامت جسمی، روحی و روانی با توجه به تعداد مخاطب زیاد رسانه ها، می تواند گامی مهمی در توسعه ورزش باشد. نتایج تحلیل واریانس نشان می دهد که بین دیدگاه مورد بررسی در مورد نقش تبلیغات در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ درصد تفاوت معنی داری وجود داشت. تبلیغات از جمله موارد مهم اثرگذار در توسعه ورزش است. تبلیغات با تغییر دیدگاه مردم نسبت به ورزش، می تواند نقش مهمی را در این زمینه ایفاء نماید. استفاده از وسایلی همانند پوسترهای ورزشی، تابلوهای هشدار دهنده در مورد خطرات بی تحرکی، استفاده از تبلیغات گسترده در محافل و معابر عمومی از جمله روش های توسعه دادن ورزش در بین مردم عنوان شده است (۱۷). نتایج نشان می دهد که بین دیدگاه های گروه های مورد بررسی در مورد نقش بخش خصوصی در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ درصد تفاوت

معنی داری وجود نداشت. نتیجه این تحقیق نشان داد هر چهار گروه مورد بررسی، به نقش بخش خصوصی در توسعه ورزش اعتقاد داشتند.

بررسی ها نشان می دهد در کشور سوئد دولت به سازمان های غیر دولتی و بخش خصوصی، امتیازهای ویژه ای می دهد تا در نیل به هدف خود یعنی گسترش ورزش همگانی، قوی تر عمل کند. بخشی از درآمدهای سازمان های فوق، از طریق اخذ شهریه های عضویت، تمرین و آموزش تامین می شود. دولت برای حمایت از توسعه ورزش همگانی و تشویق مردم به مشارکت، معافیت های مالیاتی برای این سازمان ها در نظر می گیرد (۲۸).

بخش خصوصی می تواند نقش مهمی را در توسعه ورزش ایفاء کند. سرمایه گذاری در ساخت اماکن ورزشی، ساخت وسایل ورزشی با کیفیت مناسب، تربیت نیروی انسانی با تجربه، آموزش رشته های مختلف ورزشی از جمله موارد مهمی است که بخش خصوصی می تواند در توسعه ورزش اعمال می کند. با توجه به نتیجه بررسی های فوق، برای توسعه ورزش می توان با اتخاذ معافیت های مالیاتی، تخصیص زمین با قیمت مناسب به بخش خصوصی، از آنان در توسعه ورزش کمک گرفت. نتایج تحلیل واریانس یک طرفه نشان می دهد که بین دیدگاه مورد بررسی در مورد نقش توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ درصد تفاوت معنی داری وجود نداشت. بررسی نتایج تحقیقات انجام شده توسط سایر محققان نشان می دهد دوری فاصله اماکن ورزشی از محل سکونت، هزینه بالای ایاب و ذهاب، محدوده ترافیک، آلودگی هوا سردی هوا از جمله موانع حضور مردم بیشتر در ورزش همگانی است (۱۷). نتایج نشان می دهد که بین دیدگاه های گروه های مورد بررسی در مورد نقش نیروی انسانی متخصص در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ درصد تفاوت معنی داری وجود داشت.

افزایش مراکز تربیت نیروی انسانی در کشور در سال های اخیر، نشان از اهمیت نقش این گروه می باشد. بررسی نشان می دهد که در ایران به ازای هر ۱۰۰۰ دانش آموز یک معلم تربیت بدنی و ورزش، و به ازای هر ۳۰ دانشجو یک مدرس تربیت بدنی وجود دارد که این میزان در برزیل به ازای هر ۵۰ دانش آموز یک معلم و در آلمان ۲۳ نفر است. در آمریکا به ازای هر ۱۷ دانشجو، در کانادا به ازای هر ۱۱ دانشجو یک مدرس تربیت بدنی وجود دارد. حذف معلم تربیت بدنی و ورزش در دوره ابتدایی نیز از نکات مهم در این زمینه است (۸).

یکی از راهبردهای مهم در سند برنامه ملی کشور استرالیا، آموزش و استخدام مربیان در نظر گرفته شده است. همچنین برای حمایت از مربیان در این کشور، برنامه اعتبار نامه مربیگری تدوین شده است که سالانه حدود ۳۰۰۰۰ مربی از آن بهره مند می شوند (۱۸). استفاده از مربیان تحصیل کرده و آشنا به علم روز دنیا نیز از جمله عوامل مهم در توسعه ورزش همگانی محسوب می شود. در بسیاری از تحقیقات انجام شده فوق، یکی از علل عدم روی آوری به سوی ورزش را ترس از آسیب دیدگی به واسطه کم تجربه گی مربیان ذکر کرده اند.

در بررسی تحقیقات انجام شده، مشخص شد که یکی از علل دوری کردن مردم از ورزش، کمبود نیروی انسانی مجرب (مربی) است (۵، ۶، ۹، ۱۱، ۱۵). بسیاری از مردم، یکی از دلایل مهم آسیب های ناشی از فعالیت های ورزشی را، کمبود مربیان با تجربه می دانند و تجربه مربیان را از جمله عوامل مهم جلوگیری از آسیب ها

می شمارند. آمار نشان می دهد که در ایران ۲۵ درصد مربیان فعال هستند، در حالی که در کشوری مانند استرالیا که ۵۲ درصد مردم آن به ورزش می پردازند، این میزان به ۸۰/۳ درصد رسیده است. بنابراین لازم است که مسئولین ورزش کشور، با برنامه ریزی دقیق، با تربیت مربیان و نیروی انسانی با تجربه، برگزاری دوره های آموزشی ارتقاء علمی آنان، کمبود نیروی انسانی مجرب را بر طرف سازند.

در فرضیه دهم نقش افزایش بودجه در توسعه ورزش همگانی در کشور مورد بررسی قرار می گیرد. نتایج نشان می دهد که بین دیدگاه های گروه های مورد بررسی در مورد نقش افزایش بودجه در توسعه ورزش همگانی در سطح ۰/۰۵ معنی داری، درصد تفاوت معنی داری وجود داشت. یافته های این تحقیق با نتیجه تحقیقات کمیسیون ورزش استرالیا مبنی بر افزایش بودجه ورزش برای توسعه ورزش همگانی مغایرت داشت (۲۹).

با اختصاص بودجه بیشتر به ورزش همگانی، می توان آن را در ساخت اماکن جدید، برگزاری مسابقات و اهدای جوایز، تربیت نیروی انسانی، در اختیار قرار دادن تجهیزات برای فدراسیون های ورزش مورد استفاده قرار داد. با توجه به اینکه ورزش همگانی، ذاتا درآمد زا نیست، دولت باید با روش های حمایتی برای گسترش آن اقدام نماید (۳۷). در اغلب کشورها، بودجه اختصاص داده شده به بخش ورزش همگانی بیش از سایر بخش ها می باشد. دولت مرکزی کانادا حدود ۴۰ تا ۵۰ میلیون دلار به توسعه ورزش همگانی اختصاص داده است. اما این بودجه برای بخش قهرمانی ۱۰ میلیون دلار بوده است (۴۰). دولت استرالیا از طریق کمیسیون ورزش این کشور در سال ۱۹۹۸-۹۹ مبلغ ۸۹ میلیون دلار استرالیا را به بخش ورزش اختصاص داده است. به علاوه این کمیسیون ۱۶ میلیارد دلار از حمایت کنندگان مالی و نمایندگی ها و سازمان های ملی ورزشی درآمد کسب کرده است. بخشی از این درآمد در قالب طرح ویژه ای برای ترویج مشارکت کودکان هزینه شد (۲۰). نتایج یک مطالعه نشان داد که کودکانی که تحت پوشش این طرح قرار گرفتند، مهارت بالاتر و تمایل بیشتری برای ورزش کردن داشتند (۲۱). دولت استرالیا برای افزودن یک درصد به تعداد شرکت کنندگان ورزش همگانی، ۰/۷۴ میلیون دلار هزینه کرده است (۱۹).

لوندی (۱۹۹۲) در گزارش خود آورده است اگر دولت استرالیا سالانه ۱۵ میلیون دلار برای گسترش ورزش همگانی هزینه کند، فایده چنین هزینه ای بیش از صد برابر بر سلامت مردم جامعه تاثیرگذار خواهد بود (۲۷). در برنامه جامع تربیت بدنی ایرلند شمالی، بودجه ورزش همگانی نسبت به سایر بخش ها بیشتر است (۳۵). بودجه این بخش از ۵۰۰ هزار پوند در سال ۲۰۰۲ به ۷۰۰ هزار پوند در سال ۲۰۰۷ می رسد (۳۶).

در گزارشات فوق، اهمیت اختصاص بودجه برای ورزش های غیر قهرمانی روشن و واضح است. به نظر می رسد که با وجود مشکلات اقتصادی و تهدید سلامتی مردم ناشی از عدم فعالیت های ورزشی، دولت بایستی سهم بیشتری را به ورزش همگانی در کشور اختصاص دهد که می تواند نقش مؤثری در بهبود سلامتی جامعه ایفاء نماید. از دیدگاه گروه های مورد بررسی این پژوهش، اولویت بندی برای صرف بودجه باید برای ساخت و تجهیز اماکن و تاسیسات ورزشی، برگزاری مسابقات، تربیت نیروی انسانی متخصص، کمک به مراکز ورزشی

جهت کاهش شهریه، افزایش پایگاه های ورزش صبح گاهی، کمک به بخش خصوصی، افزایش تبلیغات و توسعه ناوگان حمل و نقل عمومی باید اختصاص یابد. بین دیدگاه های گروه های مورد بررسی در مورد نقش وضعیت اقتصادی در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ درصد تفاوت معنی داری وجود نداشت. نتیجه تحقیق حاضر در مورد تاثیر وضعیت اقتصادی بر توسعه ورزش همگانی با تحقیقات رمضانی، باقرزاده، ولانسکار، آتکینسون و جورج راسل، جیمسون و کاترین ماری، ای ژوناس و رودنی آرنولد همخوانی دارد (۴۳، ۲۶، ۲۵، ۱۸، ۱۱، ۵).

وضعیت اقتصادی کشورها می تواند میزان شرکت در ورزش را تحت تاثیر قرار دهد. در کشورهای در حال توسعه، مشکلات اقتصادی و حل آنها از اولویت بیشتری برخوردار است. در سایر کشورهایی که از لحاظ اقتصادی تا اندازه ای در وضعیت مطلوب تری قرار دارند، وضعیت ورزش همگانی بهتر است. در هنگ کنگ تعداد شرکت کنندگان از ۴۰ درصد در سال ۱۹۹۶، به ۵۴ درصد در سال ۱۹۹۸ رسید. رکود اقتصادی سال ۹۸-۹۹ باعث شد که در سال ۱۹۹۹ این تعداد به ۴۵ درصد برسد (۳۰). در اسکاتلند نیز بین سال های ۱۹۹۵ تا ۱۹۹۸ کاهش اندکی در اشتغال برابر با ۳۲ درصد مشاهده شد که ناشی از رکود اقتصادی بود. این امر بر تعداد شرکت کنندگان در ورزش تاثیر دراز مدت گذاشت (۳۶).

هزینه های بالای تهیه وسایل ورزشی و شهریه های زیاد باشگاه های ورزشی از جمله عوامل مرتبط با وضعیت اقتصادی مردم است. در بررسی تحقیقات خارجی انجام شده، وضعیت اقتصادی از جمله عوامل مهم ذکر شده برای حضور مردم در ورزش بوده است. مردم جوامع دارای وضعیت اقتصادی بهتر نسبت به سایر جوامع، تمایل بیشتری به حضور در ورزش دارند (۳۰). نتایج نشان می دهد که بین دیدگاه های مورد بررسی در مورد نقش برگزاری مسابقات در توسعه ورزش همگانی در سطح معنی داری ۵ درصد تفاوت معنی داری وجود داشت. دیدگاه های گروه های مورد بررسی در این پژوهش، نشان داد که برگزاری مسابقات ورزشی می تواند سهم به سزایی در توسعه ورزش همگانی داشته باشد. در طی سال های اخیر، شهرداری ها با همکاری سازمان تربیت بدنی اقدام به برگزاری مسابقاتی مانند دوهای همگانی به مناسبت های مختلف، برگزاری مسابقات در روزهای تعطیل نموده است که در پایان مسابقات به حاضرین جوایزی اهداء می شود. در بسیاری از این مسابقات، نه تنها به برندگان، بلکه به تعداد بیشتری از ورزشکارانی که مقامی نیز کسب ننموده اند، نیز این جوایز اهداء می گردد. ادارات تربیت بدنی وزرات خانه ها نیز به مناسبت های مختلف، مسابقاتی را در بین کارمندان خود برگزار می کنند که از جمله آنها می توان به مسابقات هفته دولت اشاره نمود. برگزاری این مسابقات، سبب گردیده که شرکت کنندگان در ورزش های همگانی افزایش یابد (۸).

نتایج تحقیق همچنین نشان داد که:

بهبود وضعیت اقتصادی اقشار مختلف جامعه، استفاده از رسانه های گروهی، توجه به وضعیت خانوادگی (تعداد فرزندان، تاهل)، برگزاری مسابقات ورزشی و اهدای جوایز، گسترش ناوگان حمل و نقل عمومی، اولویت دادن ورزش به اوقات فراغت نسبت به سایر مسایل فراغتی دیگر و استفاده از سرمایه گذاری بخش خصوصی از جمله

مهم ترین عوامل توسعه ورزش همگانی محسوب می گردد. با توجه به مبانی نظری و یافته های تحقیق استفاده از پوسترهای ورزشی، انتشار کتاب های علمی به زبان ساده، تبلیغات گسترده در معابر و استفاده از تابلوهای تبلیغاتی از جمله موارد تاثیرگذار تبلیغات در توسعه ورزش همگانی است. از جمله موارد مهم دیگر، امکان ورزشی است که ساخت امکان ورزشی کوچک ولی به تعداد زیاد، اختصاص بخشی از فضای پارک ها به زمین های ورزشی و تغییر کاربری بعضی از زمین های بلااستفاده شهری به کاربری ورزشی، از جمله روش های توسعه ورزش همگانی است. رسانه ها نیز می توانند نقش مهمی را ایفاء کنند که از جمله آنها می توان به اختصاص سهم بیشتری از برنامه های تلویزیونی به ورزش همگانی اشاره داشت. بودجه نیز از جمله عوامل موثر دیگر در این زمینه است. افزایش بودجه مربوط به ورزش همگانی و بویژه استفاده از آن در ساخت امکان ورزشی از جمله راه کارهای ارائه شده است. وضعیت اقتصادی اقشار مختلف نقش قابل توجهی را ایفاء می کند. بهبود وضعیت اقتصادی و افزایش درآمد سرانه مردم می تواند آنها را به سوی ورزش کردن سوق دهد. گسترش ناوگان حمل و نقل عمومی مانند سیستم اتوبوس رانی و مترو به واسطه فاصله زیاد محل سکونت افراد با امکان ورزشی می تواند نقش قابل توجهی را در این زمینه ایفاء کند. بخش خصوصی نیز با اعمال سیاست هایی چون ساخت امکان ورزشی و تربیت نیروی انسانی مجرب در رشته های مختلف ورزشی به توسعه ورزش همگانی کمک می کند. از جمله مواردی که سبب دوری بسیاری از مردم از ورزش می گردد، کمبود نیروی انسانی مجرب است. استفاده از مربیان با تجربه و آگاه به مسایل علمی و همچنین تربیت نیروی انسانی مورد نیاز برای ورزش های مختلف می تواند به توسعه ورزش همگانی کمک نماید.

منابع

- ۱- اصفهانی محمد مهدی (۱۳۷۵). ورزش و پی آور سلامتی جان و تن - ناشر دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- ۲- امین انور الخولی (۱۳۸۱). ورزش و جامعه - ترجمه حمید رضا شیخی - ناشر سمت.
- ۳- آندرف، ولادیمیر. فرانسوا نیس، ژان (۱۳۸۰). اقتصاد ورزش - ترجمه: اله وردی جزایری، ناشر: علم ورزش.
- ۴- آمارنامه سیمای مرگ در ۱۰ استان ایران - معاونت سلامت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۷۹.
- ۵- باقرزاده، فضل اله (۱۳۸۱). بررسی علل عدم شرکت دانش آموزان دختر مقطع متوسطه در فعالیت های ورزشی فوق برنامه - نشریه حرکت - ناشر دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران - شماره ۱۱.
- ۶- بختیاری، الیلی (۱۳۷۴). نظر سنجی از مردم شیراز در مورد برنامه تلویزیونی ورزش استان فارس. مرکز پژوهش های صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران.
- ۷- پورکیانی، محمد (۱۳۷۸). بررسی وضعیت وجود فضاهای ورزشی دانشگاه های سراسر کشور و میزان بهره گیری از آنها. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران.
- ۸- جزوه مطالعات تفصیلی توسعه ورزش همگانی و تفریحی طرح جامع ورزش کشور - سازمان تربیت بدنی، ۱۳۸۳.

- ۹- حقیقی، ابراهیم (۱۳۷۴). نظر مردم تهران در مورد برنامه صبح با ورزش شبکه ۳ سیما. مرکز پژوهش های صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران.
- ۱۰- دیدگاه های علمی در ورزش بانوان (۱۳۸۱). ژاکلین ل. بل - ترجمه شکوه نوایی نژاد - پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری.
- ۱۱- رمضانی خلیل آبادی، غلامرضا (۱۳۷۲). بررسی انگیزه های افراد شرکت کننده در ورزش های همگانی شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت معلم تهران.
- ۱۲- صبور اردوباری، احمد (۱۳۶۵). ورزش و تندرستی - دفتر تحقیقات و آموزش تربیت بدنی.
- ۱۳- غفوری، فرزاد و همکاران (۱۳۸۱). اثرات رسانه ها بر گرایش جامعه به سوی ورزش همگانی و ورزش قهرمانی.
- ۱۴- غفوری، فرزاد (۱۳۸۲). تعیین عوامل موثر بر گرایش به ورزش همگانی و قهرمانی برای تعیین راهبردهای ورزش در جمهوری اسلامی ایران. رساله دکتری دانشگاه تربیت مدرس.
- ۱۵- کاتوزیان، عیسی (۱۳۸۰). بررسی وضعیت ورزش صبحگاهی شهر تهران. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد تهران مرکز.
- ۱۶- کاشف، میرمحمد (۱۳۷۹). بررسی وضعیت ورزش همگانی در ایران و توصیه هایی برای توسعه آن. طرح ملی زیر نظر دانشگاه ارومیه.
- ۱۷- مظفری، امیراحمد (۱۳۸۱). توصیف نگرش و گرایش مردم نسبت به فعالیت های حرکتی و ورزش در جمهوری اسلامی ایران. طرح ملی زیر نظر شورای پژوهش های علمی کشور (کمیسیون علوم انسانی).
- 18- Atkinson, George Russel (1981). The relationship between outdoor recreation participation and enviromental concern. Book of abstracts world congress on "sport for all" june 3-7 Tamere Finland.
- 19- Bauman, Adrian. E, Bill Bellew, neville Owen Philip Vita (2001). Impact of an Australian mass camping targeting physical activity in 1998. Am. J. Prev. med 2001. 21(1)
- 20- Boit M., Using sport in national development, sport intelligence unit, Vingsted, Denmark, 2001, www.play-the-game.org/.
- 21- Frankish C. J., C. Dawn Millgan and Collen Reid , 1998. A review of relationships between active living and determinants of health, Soc. Sci. Med, vol. 47, no. 3, pp. 287-301.
- 22- Honeybourne J, Hill M., Moors H. 2002. Physical education and sport study, Stanley Thornes 2th Ed.
- 23- Hong Faul, commercialism and sport in china: present situation and future expection, J, 2002. Sport Management. 11. pp 343-354.

- 24 - Ikeda Masaru,yasouo Yamaguch Makoto chaogahara, 2001.Sport for all in Japan sassakawa sports foundation.
- 25 - Jamieson,Katherine Marie(1992).The influence of etghnicity and socioeconomic status on sport participation leves among Mexican and American femals.
- 26 - Jonas,Rodney Arnold (1993).The influence of parental pscychosocial factors on school-age childrens health-related phyiscal fitness.(vol 1 and 2).77
- 27 - Lundy Kate, 1999.Community vs. elit sport- the exclusive balance-ministry for information technology and sport.Australia.
- 28- Messing Ulrica, 2000.A sport policy for the twenty-first centry,ministry of industry,employment and communication,Sweden.
- 29 - Quarterly sports paticipants survey carried out for HKSDb by the Hong Kong university Social Science Center from 1996 to 2001.
- 30 - Sanderson Kel.frances Harris,sarah Russel and Sneryl Chase ,2000.The economic benefits of sport.a review,report Hong Kong sports development board,business and economic resarch Ltd(BERL).
- 31 - Sport Canada.Sport facts.Federal Ministers of Amateur sport in Canada,2003.
- 32 -www.http\ : Australian sport commission, 1988.
- 33 -www.http\ : Australian sport commission,Annual report,1999.
- 34 - www.http\ : Ausralian sports Commission- strategic Plan 2002-2005.
- 35 -www.http\ : Council of Europe\Sport for all,2002.
- 36 - www.http\ : England sport,2003.Research reveals value of sport to the economy is increasing.
- 37 - www.http\ : Economic value of sport increasing,2003.statement from sport England.
- 38 - www.http\ :HillaryCommissio push play facts,The commission,Wellington,Newzland,2000.
- 39 - www.http\ : Sport in Finland,2002.
- 40 - www.http\ : Sport participants in canada,1994.
- 41 -www. http\ : Sport in Norway.2002,Olav forde .
- 42 – -www.http\ :US Department of Health and Human Services,2001.
- 43 - Wolanska T.(1990)-Changing society- changing values of "sport for all" policy in poland.Book of abstracts world congress on "sport for all" june 3-7 Tamere Finland.